

vlečene dialektike, a tudi vsebinsko, je bila vendar odrsko nenavadno polna, zlasti če pomislimo, da nastopajo v njej samo tri osebe. V igri, katero je režiral B. Gavella, je pokazal velike sposobnosti poleg M. Danilove (Lavra) zlasti Sancin kot baron Lenbach.

Izmed ostalega sporeda moramo omeniti v prvi vrsti komedijo St. L. Kostova »Goljemanov«, ki nas je zanimala posebno kot prvo bolgarsko delo v naši drami. Zadovoljivi predstavi sta bili tudi komediji »Karijera kanclista Winziga« W. Lichtenberga ter »Sonjkin in njegova sreča« Juškijeviča z Danešem v glavni vlogi. Pozabiti ne smemo tudi zelo posrečene otroške igre F. Forsterja »Robinzon ne sme umreti«. Razen »Karijere« je vse režiral O. Šest. Ves ostali spored (razen ponovitev) ni bil pomemben.

France Vodnik.

GLASBA

Glasbena sezona v l. 1934.

Najpomembnejše delo, ki smo ga slišali v operi po božiču, je nedvomno Janačkova »Jenufa«. Janaček v vseh glasbenih panogah orje na globoko. Enako je silen v operi kot v simfoniji, v glagolski maši kot v svetnih zborih. Dasi bi ga po letih šteli skoraj še med Dvořakovo generacijo, govori v vseh svojih delih jezik modernih. Za Jenufo je izbral preprosto zgodbo iz moravskega kmetiškega življenja, predelano po romanu Gabriele Preissove. Jenufo, lepo pastorko stare cerkovnice Buryjevke, ljubita dva polbrata: Laca in Števa. Števa, ognjevit kmetiški fant, osvoji Jenufino srce. Laca ji zato iz ljubosumnosti namenoma skazi lice. Jenufa postane mati. Njena lepota gine, muči jo strah pred ljudmi; njeno trpljenje je najhujše, ko jo Števa zapusti in se poroči z mlado županovo hčerko Karolko. Še težje prenaša njeno sramoto stara Buryjevka. V navalu jeze in razburjenosti vrže Jenufino dete v bližnji potok. Zločin pride na dan, pravica zahteva zadoščenje. Jenufa je od vseh zapuščena, le Laca jo še vedno skrivaj ljubi. V svoji osamelosti se Jenufa opre nanj in stopi z njim v novo življenje. — Zgodba sama je dosti preprosta, a polna duševnih zapletljajev, ki se tudi v glasbi adekvatno odražajo. Da je opera na našem odru dosegla tako lep uspeh, je zasluga režiserja C. Debevca in dirigenta Poliča, ki sta s smiselno interpretacijo pokazala vse lepote dela in obdržala tudi v najkočljivejših trenutkih vez med odrom in orkestrom. Tudi solistične vloge so bile v najboljših rokah. — Z vsem razkošjem, ki ga zmore naša opera, so pripravili Abrahamovo opereto »Ples v Savoyu«. Sodelovale so najboljše operne moči, režiral je prof. O. Šest, dirigiral z veliko ognjevitostjo Niko Štritof, ki mu orkester čudovito poje. Na zunanji blesk preračunana opereta pri občinstvu ni zgrešila svojega namena; v človeku pa, ki tudi v opereti išče kaj več kot golo zabavo, pusti občutek praznote. — Tudi Rossinijevega »Viljema Tella« so pripravili z veliko skrbnostjo. Opera je za sodobnega glasbenika bolj zgodovinsko zanimiva kot umetnostno privlačna. Pri občinstvu pa, ki ne ljubi globokega razglabljanja, je imela lep uspeh. Dejanje slika boj zdravega ljudstva proti krivičnim nasilnikom, ki

narodu pod krinko zakona delijo pravico: zgodba, ki se v raznih oblikah v vseh časih ponavlja; končno zmaga ljudski odpor, narodu zasiže zarja svobode. Rossini, ki se mu je tip komične opere najbolj prilegel, se je v »Viljemu Tellu« lotil resne opere. Ni pa mogel popolnoma zatajiti svoje narave; tako je med dramatično najbolj napetimi mesti na odru in med brezskrbno melodioznostjo glasbe občutno nesoglasje. V časih, ko je bilo razmerje med tekstom in glasbo precej svobodno, tega niso toliko čutili, kot čutimo danes, ko nam je ilustrativna vloga glasbe skoraj vrojena. Izvajanje samo je bilo na lepi višini; glasbeni del je smiselno interpretiral dirigent Neffat; režijo je pa to pot prevzel M. Skrbinšek. — Smetanova »Libuša« je izrazita češka narodna opera, vsebinsko še bolj kot »Prodana nevesta«: davna češka zgodovina z boji in zmagami, s padci in s končnim vstajenjem je njena vsebina; zato ni našla razumevanja v širšem glasbenem svetu; ostala je nujno omejena na češka tla. Pri nas so jo izvajali ob priliki petdesetletnice Smetanove smrti kot uvod v Smetanove slavnosti, zamišljene v večjem obsegu. Ob tej priliki je napravila opera tudi na našem odru ugoden vtis. — Od ostalih opernih prireditev naj omenim zlasti Wagnerjevega »Parsifala«, ki pa je bil, kot je bilo videti, precej naglo naštudiran. Naslovno vlogo je igral kot gost Hans Döpfer iz Gradca, izvrsten wagnerjanski pevec. — V »Carmen« se nam je spet predstavil kot gost naš tenorist dr. Maks Adrian, ki je že v tujini dosegel lepa priznanja. Občinstvo je glasovno zelo izobraženega pevca simpatično sprejelo.

Kot gosta sta nastopila v operi med drugimi tudi tenorist milanske Scale Marion Vlahovič in ga. Vilfan-Kunčeva. — Med uspelimi opernimi prireditvami pretekle sezone zavzema vidno mesto tragična opera »Katja Kabanova«. Njen avtor Leoš Janaček je vzel za libreto Ostrovskega dramo »Nevihta«, seveda močno predelano. V tej operi je Janaček v svoji veliki ljubezni do Rusije in v svojem navdušenju za ruske realiste izvrstno zadel ton, lasten sicer samo ruskim skladateljem. Pod Štritofovim vodstvom in v Debevčevi režiji je opera dosegla velik uspeh.

Koncertna sezona je bila številčno zelo bogata, skoraj prebogata. Moral bo priti nekdo, ki bo z močno roko napravil red v našem glasbenem življenju in ga spravil v neki sistem, sicer bo sčasoma zavladal v koncertnih nastopih kaos, ki bo vsemu glasbenemu udejstvovanju le v škodo. Nevarnost je tem večja, ker se število izvajajočih solističnih umetnikov kakor tudi vokalnih in instrumentalnih združenj, ki hočejo vsaj enkrat na leto pokazati sad svojega dela, vedno bolj množi. Tudi izbira sporeda navadno ni prvovrstna. Hrbtenico vsega glasbenega življenja bi morali tvoriti redni simfonični koncerti z dobro premišljenim programom. Vsaj večja vokalna združenja bi si morala za daljšo dobo načrtovati svoj program po nekem pravcu kakor je to storil Akademski pevski zbor, sicer ne bo konca programov, ki kažejo brez vsake idejne skupnosti imena najrazličnejših avtorjev slogovno čisto nasprotnih dob, da poslušavec na koncu koncerta ni na jasnem, kaj je prav za prav slišal.

V splošnem moramo reči, da so bili koncerti manjšega obsega dosti skrbneje pripravljeni kakor oni v večjem obsegu, kar je sicer razumljivo,

ni pa opravičljivo. V januarju se nam je predstavil mlad čelist B. Leskovic. Tehnično dobro obvlada svoj instrument, kaže razumevanje za pravilno interpretacijo, program je imel še nekam šolsko lice. Imel je izvrstnega spremljevalca na klavirju: prof. Marjana Lipovška. — Pevsko društvo »Ljubljanski zvon« je izvajalo stilno zaključen spored. Imena: A. Hajdrih, J. Kocjančič, A. Leban in H. Volarič so pevskim zborom splošno znana. Vsi štirje so delovali v sedanji Julijski Krajini; v svojih skladbah so se že deloma oddaljili od čitalniške dobe in tako pripravili tla novejši smeri; škoda le, da so vsi štirje legli v grob, še preden so mogli svoje sile prav razviti. Prvi del koncerta (moški zbori) je »Zvon« precej površno izvajal; več življenja je prinesel društveni oktet; izborno je pa rešil svojo nalogo mešani zbor. Koncert je vodil pevovodja Z. Prelovec. — Marljivo delo zagrebške drž. muzičke akademije se je zrcalilo iz koncerta njenih gojencev; koncert je vodil rektor akademije Fran Lhotka. Obširen orkestrski aparat, dobro šolan zbor in šolskemu podajanju odrasli solisti so napravili nad vse ugoden vtis; izvedba se je približevala popolnosti, kakršne od šolskih prireditev navadno ne pričakujemo. V Beethovenovem violinskem koncertu op. 61 se je izkazal solist Zlatko Topolski. — Ljubljanska »Glasbena Matica« je priredila v tej sezoni več intimnih koncertov v Hubadovi pevski dvorani. Zajemljiv je bil koncert komornega tria (Rupel Karel, Leskovic Bogomir, Lipovšek Marijan), ki je izvajal tri slogovno različnim smerem pripadajoče avtorje: Mozarta, Schuberta in Beethovena. Vsak od njih zahteva posebne interpretacije. Ugajal je posebno Schubert, ki so ga podali s posebno ljubeznijo in globokim doživetjem. — Novosadsko žensko muzičko udruženje številčno ni posebno močan zbor; ima pa zelo dober glasovni material. Iz nastopa sklepamo, da absolvirajo članice dobro pevsko šolo, preden so zrele za zbor. Med njimi so solistkinje, ki lahko nastopijo na vsakem koncertu. Artistični vodja zbora je Svetolik Pašćan-Kojanov. Spored je bil za nas po večini nov. — Na naslednjem intimnem koncertu v Hubadovi dvorani je kvintet Korošec, Gregorc, Hauck, Lukas in Švara izvajal Mozartov kvintet v es-duru in Rimski-Korsakov kvintet za flavto, klarinet, fagot, rog in klavir. Udeležba je pokazala, da raste zanimanje za komorno glasbo. Ta pojav je razveseljiv, ker bomo mogli naše občinstvo, ki mu v splošnem manjka sistematične, organsko povezane glasbene izobrazbe, le tako vzgojiti, da bo ščaskoma znalo razumevati tudi novejša pojava. — Boris Popov, baritonist pariške »Opéra comique«, bivši član ljubljanske opere, ima polnozvočen, pevsko lepo izoblikovan glas, kakršnih pri nas malo dobimo. Za nastop je izbral zgolj pevsko hvaležne arije ruskih skladateljev, ki se njegovi miselnosti najbolj prilegajo. S svojim petjem je razvnel občinstvo, ki pa lepe prilike žal ni izrabilo v zadostnem številu. — »Faustovo pogubljenje«, ki ga je izvajala Glasbena Matica v marcu, je danes skupna last vsega civiliziranega človeštva. V tej dramatski legendi zavzame poslušavca zlasti bogata Berliozova invencija, pestra instrumentacija in učinkovito stopnjevanje celotnega dela. Z istim delom je gostovala Glasbena Matica tudi v Beogradu; njeno dovršeno izvajanje je

povsod zbudilo občudovanje. — Med naše najboljše tenoriste štejemo Marija Šimenca. Njegov dramatični tenor se razvije v polni meri šele na odru. V tem nas je potrdil tudi koncert, ki ga je priredil v Unionu s pretežno liričnim programom. V prvem delu njegov glas ni bil posebno prepričevalen; vžgal je šele v zadnjem delu (operne arije). — Med koncertne prireditve štejemo lahko tudi dobrodelno prireditev mestne občine, na kateri so nastopili: orkester Orkestralnega društva in drž. konservatorija (dirigent L. M. Škerjanc), Akademski pevski zbor pod vodstvom Fr. Marolta, operna pevca dr. Maks Adrian in Julij Betetto, operna pevka Bernot-Golobova in mešani zbor Glasbene Matice pod Poličevim vodstvom. Navdušeno odobravanje je žel zlasti Akademski pevski zbor. — Koncerti *Donskih kozakov* so za občinstvo še vedno privlačni. Zbor sam pa ni več na nekdanji višini. Glasovni material je iz umljivih razlogov od leta do leta slabši; zbor, ki je obsojen na počasno umiranje, gleda bolj na cenen zunanji učinek kot na poglobljeno umetniško podajanje. V zgolj tehničnem pogledu pa je njegovo izvajanje še vedno zanimivo in poučno. — Radi popolnosti omenimo tudi nastop malih harmonikarjev iz Maribora, ki so na svojih instrumentih zaigrali celo vrsto narodnih pesmi in s svojim ljubkim nastopom vzbudili obilo simpatij. — Praški moški pevski zbor »Smetana« lahko štejemo med najboljše češke zbore. Na svojem koncertu nam je pokazal izbor čeških pesmi novejšje dobe. — Akademski pevski zbor iz Zemuna nam je nudil veliko manj kot bi od takega ansambla pričakovali; pokazal je sicer dobro voljo in veselje do petja, njegov nastop pa ni bil posrečen. Morda je bila tega kriva neakustičnost prostora, morda tudi premajhna pripravljenost. Na vsak način bo moral pozneje, preden bo odšel na pevsko turnejo, pravilneje preceniti svoje moči. Koncert pianista Orlova je bil razveseljiv dogodek v dolgi vrsti koncertov. Orlov je virtuoz izrednih sposobnosti, ki zna izrabiti svoj instrument do zadnje potankosti. Globoka muzikalnost združena z visoko razvito tehniko in jasnost v igri so njegove glavne odlike. — Na prvem ljudskem simfoničnem koncertu je pomnožen operni orkester pod ravnateljem Poličem izvajal izključno Dvořakova dela. Koncert so v naglici pripravili, zato izvajanje ni bilo na višku. Misel sama pa je dobra in bi kazalo v prihodnji sezoni uvesti stalne ljudske koncerte po znižanih cenah, da bi tudi revnejšim slojem omogočili udeležbo. Če bi se res redno vršil, bi se tudi občinstvo boljanimalo zanje. — Narodno železničarsko glasbeno društvo »Sloga« nadaljuje svoje poslanstvo pri glasbeni vzgoji občinstva. Klavirski kvartet (Trost, Šušteršič, Müller, Svetel) je izvajal v aprilu tri kvartete Beethovena, Schumanna in Suka. Izvajanje je bilo do podrobnosti izdelano. — Pevsko društvo »Krakovo-Trnovo« je pod Gröbmingovim vodstvom doseglo visoko stopnjo pevske kulture. Resno stremljenje za umetnostjo je privedlo ta zbor v prve vrste ljubljanskih pevskih društev. — Na drugem ljudskem simfoničnem koncertu so izvajali Smetanov simfonični ciklus »Moja domovina«. Koncert je bil skrbneje pripravljen kot Dvořakov, tudi obisk je bil še precej zadovoljiv. — V začetku maja so nastopili zbori ljubljanskih sred-

njih šol v Unionu. Nastop je dokazal, da je glasbeno življenje na srednješolskih zavodih precej razvito. Vprašanje je seveda, ali ne bi kazalo teh nastopov, kjer so izvajalci obenem sami svoji poslušavci, izvesti v kaki drugi obliki, da bi privabili večje število občinstva. — Brandl-trio zasluži vso našo pozornost. Tvorijo ga samo ženske članice, ki se pa po moči in vrednosti izvajanja lahko merijo z vsakim podobnim moškim ansamblom. — Mladinski koncert glasbene šole iz Kranja (dirigent Albin Fakin) je dokazal, da v gorenjski metropoli z vso resnostjo gojijo glasbo. Na sporedu so bile izključno skladbe Emila Adamiča. — O koncertu Akademskega pevskega zbora bomo poročali posebej. — Istočasno je koncertiral v Hubadovi dvorani pianist dr. Reinert iz Prage. Na sporedu je imel moderno klavirsko glasbo; med drugimi je izvajal tudi skladbe slovenskih skladateljev Osterca, Švare, Šturma in Žebreta. Kritika je, kot je bilo razbrati, zavzela do te vrste skladbe odklonilno stališče. — O Binkošti je obhajalo pevsko društvo »Slavec« svoj petdesetletni jubilej, na katerega se je z vso slovesnostjo pripravljalo. Ob tej priliki sta bila dva koncerta: v nedeljo dopoldne koncert železničarskega društva »Sava« iz Zagreba in moškega zbora »Rodna pesen« iz Plovdiva v Bolgariji, zvečer pa samostojen koncert »Slavca«. »Sava« je agilen zbor, ni pa glasovno ravno prvovrsten, ker je pač navezan na članstvo, pri katerem je glede izbire glasov precej omejen. Vendar je svoj spored tehnično dobro izvedel. Na višku je pa plovdivska »Rodna pesen«. Zbor je po številu zelo močan, izvrstno discipliniran in ima v osebi dirigenta Kočetova zavidanja vrednega pevovodjo. Ves spored je odpel vzorno. Pozornost vzbujajo zlasti ogromni basi, ki so v nižini podobni ruskim pedalistom; želeli bi si pa še za spoznanje prožnejših tenorjev. Tudi »Slavec« se je za svoj nastop zelo potrudil in je storil, kar je bilo v njegovi moči. Zbor in dirigent Rupnik zaslužita zato vse priznanje. Zdi se pa, da so precenjevali svoje moči, zato ni bil uspeh sorazmeren trudu, ki so ga imeli s pripravami. Žal nam je bilo, da niso imeli gostje prilike slišati naših najboljših zborov. Po tem, kar so slišali, si ne bodo mogli ustvariti pravilne sodbe o našem zborovskem petju.

Zelo razveseljivo sliko je pa pokazal koncert mladinskih pevskih zborov v začetku junija. Nastopilo je dvajset zborov posamič in skupno. Na prvem mestu je stal »Trboveljski slavček«, ki je ob tej priliki obhajal svoj stoti nastop, a tudi nekateri drugi zbori niso dosti zaostajali za njim. Tako glede kvalitete izvajanih skladb kakor glede izvajanja samega je koncert v splošnem zadovoljil. Zdi se, da nam raste v naših mladinskih zborih nova pevška generacija, o kateri že sedaj lahko trdimo, da »pišče več ko puta ve«. Tudi državni konservatorij prireja redne produkcije svojih gojencev. Med drugimi omenimo posebno komorni večer, orkestralni večer ruske glasbe, na katerem so nastopili kot dirigenti gojenci konservatorija, potem produkcijo v počastitev Bedřicha Smetane in kot najbolj uspelo produkcijo klavirski večer ruske glasbe, na katerem so sodelovali izključno gojenci prof. Toneta Ravnika. Tudi sklepne produkcije so dokazale, da rodi sistematično delo na našem konservatoriju vedno lepše uspehe.

Matija Tomc